

<https://aqce.com.ua/download/publications/575/534.pdf/> [in Ukrainian]. **10. Sobotovich E. F.** (1995) Narusheniya rechevogo razvitiya u detey i puti ikh korektsii: Navchalno-metodichniy posibnik. / Є.Ф. Sobotovich. Kiïv: ISDO. 204 s. [in Ukrainian] **11. Taran O.P.** (2008) Osoblyvosti formuvannia Yakontseptsii u slabozorykh doshkilnykiv. Avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk.: 19.00.08. Kyiv. [in Ukrainian] **12. Tarasun V.V.** (2011) Lohodydaktyka / V.V. Tarasun. 2-e vydannia. Kyiv. Vydavnychi Dim "Slovo". 392 s. [in Ukrainian] **13. Tkach O.M.** (2019) Lohopediia: formuvannia semantychnykh poliv sliv u ditei iz systemnymy porushenniamy movlennia. Monohrafiia / O.M. Tkach. Kamianets-Podilskyi. PP "Aksioma". 240 s. [in Ukrainian] **14. Chaika H.V.** (2016) "Ia-kontseptsiiia" yak strukturno-dynamichnyi aspekt poniattia "Ia" v pratsiakh ukrainskykh I zarubizhnykh doslidnykiv: <http://www.apppsycho.org.ua/data/jrn/v11/i14/22.pdf> [in Ukrainian]

Авторський внесок: Гаврилова Н. –60%.
Гаврилова Я. – 40%.

Стаття отримана 18 березня 2022 року.

УДК 376-053.5-056.264:51

DOI 10.32626/2413-2578.2022-19.43-56

О. Гаврилов

alex.gavrilov1967@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0811-2130>

Л. Лісова

ruzhitska1605@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3758-0294>

ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ АРИФМЕТИЧНИХ ЗАДАЧ УЧНЯМИ 1-2 КЛАСІВ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Відомості про авторів. Гаврилов Олексій, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри логопедії та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Україна. У колі наукових інтересів

спеціальна методика формування математичних знань, умінь і навичок у дітей з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями, робота з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку помірного, важкого та глибокого ступеня. Email: alex.gavrilov1967@gmail.com. **Лісова Людмила**, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Україна. E-mail: ruzhitska1605@ukr.net

Contact: Havrilov Oleksiy, PhD of pedagogy, associate professor, head of the department of speech therapy and special methods in Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University, Kamianets-Podilskyi, Ukraine. E-mail: alex.gavrilov1967@gmail.com. **Lisova Lyudmila**, Ph.D. of pedagogy, Senior Lecturer of the Department of therapy and special methods of Faculty of Special Education, Psychology and Social Work, Ivan Ogienko Kamyanskyi-Podilskyi National University, Ukraine. E-mail: ruzhitska1605@ukr.net

Відомості про наявність друкованих статей на дану тематику.

1. Лісова Л.І. Труднощі у процесі синтезу усіх даних тексту арифметичної задачі молодшими школярами з важкими порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць / за ред. О.В. Гаврилова, В.М. Синьова. Кам'янець-Подільський. ПП «Медобори-2006». 2019. Вип. 13. С. 176-185.* **2. Лісова Л.І.** Особливості підготовки молодших школярів з важкими порушеннями мовлення до розв'язування арифметичних задач на логопедичних заняттях. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А.А. Сбруюва. Суми. Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка. 2020. № 7 (101). С. 308-318.* **3. Лісова Л.І.** Характеристика труднощів у процесі обчислення арифметичних дій молодшими школярами з важкими порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць. За ред. М.К. Шеремет. Кам'янець-Подільський. Видавець Панькова А.С. Вип. 16. 2020. С.123-128.*

Гаврилов О., Лісова Л. Формування інтелектуальних зв'язків у процесі розв'язування арифметичних задач учнями 1-2 класів з важкими порушеннями мовлення. В статті запропоновані напрямки підготовки молодших школярів з важкими порушеннями мовлення до розв'язування арифметичних задач. Аналіз спеціальних

науково-методичних джерел і матеріалів проведеного нами дослідження показав, що у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення рівень засвоєння арифметичних задач переважно низький, а на кожному етапі роботи над ними виникають різні типи труднощів. Причини таких труднощів різні, зокрема вибіркоче недорозвинення окремих пізнавальних процесів, а також компонентів навчальної діяльності. В результаті, дана категорія учнів вимагає спеціально організованої роботи, спрямованої на формування вміння і навичок розв'язування арифметичних задач. З огляду на це, ми припустили, що розвиток навиків розв'язання арифметичних задач учнями молодших класів з тяжкими порушеннями мовлення можна сформулювати за умови, що будуть визначені опорні слова на які учень має звертати увагу при розв'язанні задачі, спільні у типах задач, відмінності у текстах задач, інтелектуальні моделі які задіюють дитину в процесі розв'язання та системи зв'язків в межах цих інтелектуальних моделей. Нами були проаналізовані різні типи арифметичних задач які вивчають учні з типовим розвитком та молодші школярі з тяжкими порушеннями мовлення впродовж молодшої школи. Формування знань, умінь та навичок над змістом задач різного типу та різного рівня складності в умовах інклюзивного навчання відбувається у чіткій послідовності: від простого до складного, з урахуванням обсягу умови задачі та опорних слів, що визначають алгоритм її розв'язання. Для ефективного засвоєння дітьми з тяжкими порушеннями мовлення арифметичних задач необхідно удосконалити у них рівень усвідомлення життєвих ситуацій, сформулювати опорні інтелектуальні моделі та розвинути необхідні інтелектуальні зв'язки.

Ключові слова: арифметична задача, інтелектуальні зв'язки, молодші школярі, опорні слова, типи задач, тяжкі порушення мовлення.

Havrilov O., Lisova L. Formation of intellectual connections in the process of solving arithmetic problems by students of 1-2 grades with severe speech disorders. This article proposes ways to prepare junior high school students with severe speech disorders to solve arithmetic problems. Arithmetic problems are mathematical models of life situations that arise in the process of communication, performance of activities in life situations: shop, post office, hospital, production, economic and agricultural activities, etc.

Analysis of special scientific and methodological sources and materials of our study showed that younger students with severe speech

disorders have a low level of learning arithmetic problems, and at each stage of work on them there are different types of difficulties. The reasons for such difficulties are various, in particular the selective underdevelopment of certain cognitive processes, as well as components of educational activities. As a result, this category of students requires specially organized work aimed at developing skills and abilities to solve arithmetic problems.

The development of skills in solving arithmetic problems by junior students with severe speech disorders can be formed under the condition that the key words to which the student should pay attention when solving problems common to the types of problems, differences in problem texts, intelligent models involving the child in the process of solving and communication systems within these intellectual models. We have analyzed different types of arithmetic problems studied by students with typical development and younger students with severe speech disorders during primary school. It is determined that the formation of knowledge, skills and abilities on the content of problems of different types and different levels of complexity in inclusive learning occurs in a clear sequence: from simple to complex, taking into account the scope of the problem and key words that determine the algorithm.

In the process of solving problems, intellectual models of a specific type are updated, which we have defined as: linear, spiral. Within these models, different systems of intellectual connections can be used: simple, multiple, direct, inverse, one-sided, two-sided. The types of connections correspond to the system of connections between the different parts of the problem, the context in which the supporting words are used to solve the problem. A task is a set of forms (words) and types of social situations built in a clear sequence according to a certain type of connection. In general, the whole system of connections and forms represents a certain integrated (collapsed) model, which we also call intelligent. In order for children with severe speech disorders to learn arithmetic problems effectively, it is necessary to improve their level of awareness of life situations, to form basic intellectual models and to develop the necessary intellectual connections.

Key words: arithmetic problem, intellectual connections, junior high school students, key words, types of problems, severe speech disorders.

Постановка проблеми. У системі інклюзивної освіти одне із основних місць займає початкова школа, де закладається фундамент

розумових, моральних та емоційно-вольових якостей особистості. Курс математики початкових класів є основою для осмисленого засвоєння математичних знань, формування умінь і навичок, а також і отримання математичної освіти в цілому.

Важливу роль у курсі математики початкової школи відіграють арифметичні задачі. Вони, з одного боку, складають специфічний розділ програми, зміст якого учні мають засвоїти, з другого – виступають як дидактичний засіб навчання, виховання і розвитку школярів.

Арифметична задача є одним з видів ефективних вправ, які позитивно впливають на розвиток пізнавальної діяльності школярів (сприймання, пам'ять, мислення, мовлення, увага, тощо). У школярів формуються нові і закріплюються в процесі застосування вже здобуті знання, розвиваються практичні вміння, необхідні в повсякденному житті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості засвоєння арифметичних задач учнями з типовим розвитком вивчали М. Богданович, М. Козак, Я. Король, В. Мізюк, С. Скворцова та ін. А також, розглядали арифметичні задачі як засіб розвитку математичних здібностей у школярів [1; 4; 6].

За результатами аналізу наукових праць та результатів наших досліджень встановлено, що в учнів з тяжкими порушеннями мовлення (надалі ТПМ) спостерігаються труднощі у процесі розв'язування арифметичні задачі. Труднощі засвоєння арифметичних задач у школярів з ТПМ обумовлені недорозвитком у них базових психічних процесів пізнавальної діяльності (Н. Гаврилова), симультанних та сукцесивних синтезів (В. Тарасун). А тому помилки в процесі розв'язування арифметичних задач у цієї категорії молодших школярів виникають і при читанні арифметичних задач, і в процесі аналізу їхнього змісту, здійсненні скороченого запису, розв'язуванні та формулюванні відповіді [2; 7; 8].

Мета нашого дослідження розкрити систему зв'язків і форм у вигляді інтегрованої (згорнутої) моделі які мають сформуватись у школярів 1-2 класів з тяжкими порушеннями мовлення в процесі розв'язання арифметичних задач.

Виклад основного матеріалу. Учні молодших класів з ТПМ опановують типи, способи, які не лише дозволяють їм розв'язувати арифметичну задачу, а і життєву ситуацію. Арифметична задача є одним з видів ефективних вправ, які позитивно впливають на розвиток

пізнавальної діяльності школярів з ТПМ (сприймання, пам'ять, мислення, мовлення, увага, тощо). У школярів з ТПМ формуються нові і закріплюються в процесі застосування вже здобуті знання, вони набувають практичних знань, вмінь, необхідних в повсякденному житті.

Ми припустили, що розвиток навиків розв'язання арифметичних задач учнями молодших класів з ТПМ можна сформулювати за умови, що будуть визначенні опорні слова на які учень має звертати увагу при розв'язанні задачі, спільні у типах задач, відмінності у текстах задач, інтелектуальні моделі які задіюють дитину в процесі розв'язання та системи зв'язків в межах цих інтелектуальних моделей.

Щоб реалізувати дане припущення нами були проаналізовані різні типи арифметичних задач які вивчають учні з типовим розвитком та молодші школярі з ТПМ впродовж 1-2 класів [1; 3]. Визначено, що формування знань, умінь та навичок над змістом задач різного типу та різного рівня складності в умовах інклюзивного навчання відбувається у чіткій послідовності: від простого до складного, з урахуванням обсягу умови задачі та опорних слів, що визначають алгоритм її розв'язання.

У підготовчому класі за навчальною програмою передбачено розв'язування наступних типів арифметичних задач: на знаходження суми двох чисел, на знаходження різниці (остачі) двох чисел, на порівняння.

У процесі розв'язування арифметичних задач на знаходження суми двох чисел основними (опорними) словами виступають: прилетіло, прийшло, поклали, дали, причепили, посадили, подарували, було, лежало, сиділи, росло тощо. Проте, у запитанні основними виступає слово: стало.

У задачах на знаходження остачі (різниці) основними (опорними) словами виступають: впало, пішло, з'їли, приготували, витратили, поклала, викопали, загубила, подарувала, було, росло, купує тощо. В запитанні ключовим виступає слово: залишилося.

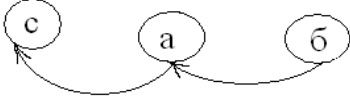

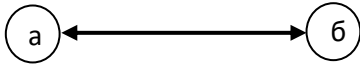
А у задачах на порівняння основні (опорні) слова знаходяться у запитанні: на скільки менше?, на скільки більше?, порівну?

Аналіз способів розв'язування арифметичних задач даних типів дозволив нам виділити 5 типів інтелектуальних зв'язків які мають сформуватись у дітей в процесі їх розв'язання, які можна представити образно у вигляді моделі інтелектуальних зв'язків. У таблиці буквами

показано найбільше число – “с”, а буквами “а” і “б” – його складові (див. табл. 1).

Таблиця 1

Моделі інтелектуальних зв'язків

Тип задачі	Тип зв'язку	Моделі інтелектуальних зв'язків
прилічування по одиниці	Односторонній простий спіральний прямий зв'язок	
на знаходження суми двох чисел	Зв'язок об'єднання двох чисел	
відлічування по одиниці	Односторонній простий спіральний зворотній зв'язок	
на знаходження остачі (різниці)	Зв'язок роз'єднання числа	
на порівняння	Двосторонній лінійний прямий простий зв'язок на порівняння двох чисел	

Таким чином, в процесі розв'язування арифметичних задач де відбувається прилічування по одиниці формується односторонній простий спіральний прямий зв'язок. У задачах на знаходження суми двох чисел формується зв'язок спрямований на об'єднання двох чисел. При вивченні відлічування по одиниці формується односторонній простий спіральний зворотній зв'язок. В процесі роботи над розв'язуванням арифметичних задач на знаходження остачі (різниці) формується зв'язок спрямований на роз'єднання числа. У процесі навчання учнів з ТПМ розв'язувати арифметичні задачі на порівняння формується двосторонній лінійний прямий простий зв'язок спрямований на порівняння двох чисел.

Аналогічні типи зв'язків формуються у процесі прямої та зворотної лічби – прямий і зворотній лінійний рух, орнамент з двома змінними; складання з частин цілого і розкладання цілого на частини, поділу числа на частини (склад числа); порівняння величин та кількісних сукупностей (задачі на порівняння), антонімічного зв'язку слів.

У першому класі молодші школярі з ТПМ повторюють та закріплюють роботу над задачами на знаходження суми, остачі, порівняння та освоюють роботу над розв'язуванням арифметичних задач на збільшення, зменшення числа на кілька одиниць і на різницеве порівняння.

Таким чином, з одного боку через розв'язування уже знайомих задач повторно закріплюють у дітей знання опорних слів, актуалізують уже знайомі зв'язки, а також формують нові.

Зокрема, у процесі розв'язування арифметичних задач на збільшення числа на декілька одиниць основним (опорним) словом, яке визначає алгоритм розв'язання задачі виступає: більше на. Можуть використовуватись допоміжні слова: було, лежало, росло тощо. У запитанні ключовим виступає слово: стало.

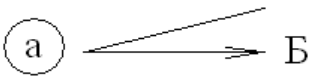
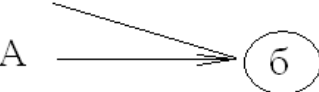
У задачах на зменшення числа на декілька одиниць основним (опорним) словом виступає: менше на. Також, можуть використовуватись і допоміжні слова: було, лежало, росло тощо. У запитанні ключовим виступає теж слово: стало.

В арифметичних задачах на різницеве порівняння слова, на які доцільно орієнтуватися в процесі розв'язання задачі знаходяться у запитанні: на скільки менше ... ?, на скільки більше ... ? Проте, сам алгоритм розв'язання задач цього типу визначається актуалізацією антонімічних зв'язків між словами

Аналіз способів розв'язування арифметичних задач даних типів дозволяє виділити 3 моделі за допомогою яких можна представити інтелектуальні зв'язки, які формуються у дітей з ТПМ в процесі роботи над задачами (див. табл. 2).

Таблиця 2

Моделі інтелектуальних зв'язків

Тип задачі	Тип зв'язку	Моделі інтелектуальних зв'язків
Збільшення числа на декілька одиниць	Односторонній лінійний прямий простий зв'язок, який формується шляхом збільшення числа на декілька одиниць	
Зменшення числа на декілька одиниць	Односторонній обернений лінійний простий зв'язок, який формується	

	шляхом зменшення числа на декілька одиниць	
На різницеve порівняння	Двосторонній лінійний прямий простий зв'язок спрямований на порівняння двох чисел з визначенням третього	

Змісту таблиці 2 показує, що в процес розвитку вміння розв'язувати арифметичні задачі на збільшення числа на декілька одиниць формується односторонній лінійний прямий простий зв'язок спрямований на зосередження уваги на другому числі, яке при збільшенні на декілька одиниць стає більшим ніж перше. А в процесі роботи над розв'язуванням арифметичних задач на зменшення числа на декілька одиниць формується односторонній лінійний обернений простий зв'язок спрямований на зосередження уваги на другому числі, яке через зменшення першого числа на декілька одиниць стає завжди меншим. У процесі формування вміння розв'язувати арифметичні задачі на різницеve порівняння розвивається двосторонній лінійний прямий простий зв'язок спрямований на порівняння двох чисел з визначення третого.

Таким чином, визначено, що в процесі розв'язання задач цих трьох типів розвиваються різні способи для порівняння двох чисел.

В другому класі молодші школярі з ТПМ повторюють та закріплюють роботу над простими арифметичними задачами: на знаходження суми, остачі, порівняння, на збільшення, зменшення числа на кілька одиниць і на різницеve порівняння та освоюють роботу над новими типами задач: на знаходження одного доданку; на знаходження зменшуваного за даними від'ємником і різнице; на знаходження невідомого від'ємника за даними зменшуваним і різницею; на знаходження добутку; на знаходження частки (ділення на рівні частини, на вміщення однакових частин в цілому).

В процесі роботи над арифметичними задачами на знаходження одного доданку основними (опорними) словами при даному типі задач виступає: було усього, з них тощо. У запитанні ключовим є слово: скільки.

У арифметичних задачах на знаходження невідомого зменшуваного основним (опорним) словом при даному типі задач

виступає: залишилося. Можуть використовуватись і допоміжні слова: вивантажили, зібрали, купили, вийшли тощо. У запитанні ключовим виступає: скільки було.

В задачах на знаходження невідомого від'ємника основними (опорними) словами виступають: було, всього, лежало, стояло, росло тощо. Також можуть виступати і допоміжні слова: вивантажили, вийшли, пішли, витратили тощо. У запитанні ключовими виступають: від'їхали, здали тощо.

А в арифметичних задачах на знаходження суми однакових доданків (добутку) основними (опорними) словами виступають: таких самих, однакових тощо. Допоміжними можуть виступати слова: вартість, маса, сантиметр тощо. Запитання визначає ключове слово: всього.

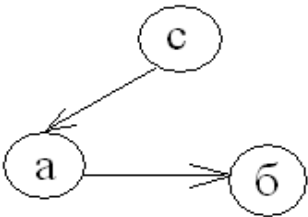
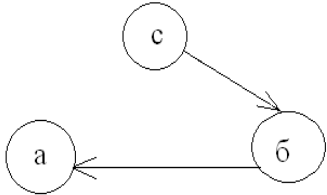
У задачах на знаходження частки (ділення на рівні частини) основними (опорними) словами виступають: було, порівну, на рівні частини, поділили, поклали тощо. У запитанні ключовим виступає: скільки кожна.

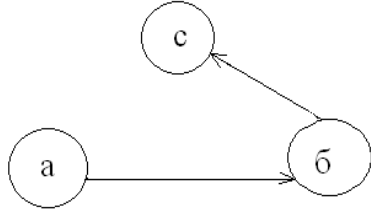

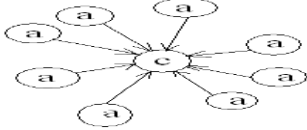
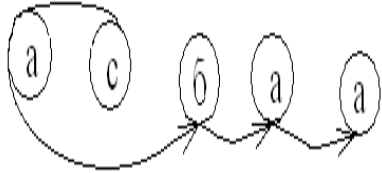
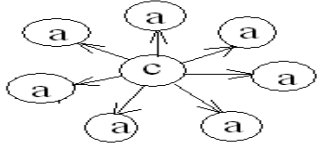
В арифметичних задачах на знаходження частки (на вміщення однакових частин в цілому) основними (опорними) словами виступають: роздав, купили, по, кожному, розлив, розсади тощо. У запитанні ключовим може бути: скільки.

Аналіз способів розв'язування арифметичних задач даних типів дозволяє виділити 6 моделей за допомогою яких можна представити інтелектуальні зв'язки, які мають сформуватись у дітей з ТПМ в процесі роботи над задачами (див табл. 3).

Таблиця 3

Моделі інтелектуальних зв'язків

Тип задачі	Тип зв'язку	Моделі інтелектуальних зв'язків
Задачі на знаходження невідомого доданка	Односторонній лінійний простий обернений зв'язок, який формується шляхом віднімання від суми відомого доданка	
Задачі на знаходження невідомого від'ємника	Односторонній лінійний простий прямий зв'язок, який формується шляхом віднімання від	

	зменшеного різниці	
Задачі на знаходження невідомого зменшеного	Односторонній лінійний простий обернений зв'язок, який формується шляхом додавання різниці до від'ємника	
Задачі на знаходження суми однакових доданків (добутку)	Односторонній спіральний прямий зв'язок збільшення величини шляхом об'єднання частин	
	Множинний зв'язок, який формується шляхом об'єднання однакових чисел	
Задачі на знаходження частки (на вміщення однакових частин в цілому)	Складний спіральний обернений зв'язок зменшення величини шляхом відлічування від цілого частини	
Задачі на знаходження частки (ділення на рівні частини)	Множинний зв'язок, який формуються шляхом поділу на рівні частини	

Зміст таблиці 3 показує, що в процесі розв'язування арифметичних на знаходження невідомого доданка формується односторонній лінійний простий обернений зв'язок шляхом віднімання від суми відомого доданка і отримання невідомого доданка. У процесі формування вмінь розв'язувати арифметичні задачі на знаходження невідомого від'ємника формуються односторонній лінійний простий прямий зв'язок шляхом віднімання від зменшеного різниці і дізнаємось невідомий від'ємник. В процесі роботи над розв'язуванням арифметичних задач на знаходження невідомого зменшеного формуються односторонній лінійний простий обернений зв'язок шляхом додавання різниці до від'ємника і

дізнаємось невідомий від'ємник. В процесі формування вмінь розв'язувати арифметичні задачі на знаходження суми однакових доданків (добутку) спочатку формується односторонній спіральний прямий зв'язок збільшення величини шляхом об'єднання частин, а потім множинний зв'язок, який формується шляхом об'єднання однакових чисел. У процесі розвитку вмінь розв'язувати арифметичні задачі на знаходження частки (на вміщення однакових частин в цілому) формуються складний обернений лінійний зв'язок зменшення величини шляхом відлічування від цілої частини. А в процесі розвитку вмінь розв'язувати арифметичні задачі на знаходження частки (ділення на рівні частини) формуються множинний зв'язок, який формується шляхом поділу на рівні частини.

Таким чином, у задачах, що вивчаються в підготовчому, першому та другому класах опорні слова визначають алгоритм розв'язання задачі та можуть повторюватись в різних типах задач: було, всього тощо. А також у кожному тексті задач є слова притаманні тільки для даного типу задач з вказівкою на конкретний тип зв'язку (знаходження одного доданку – з них; знаходження суми однакових доданків (добутку) – стільки ж, таких самих, однакових; знаходження частки (ділення на рівні частини) – порівну, на ... рівні частини; знаходження частки (на вміщення однакових частин в цілому) – роздав, купили, по, кожному, розлив, розсадив).

Висновки. Отже, з вище викладеного нами було виявлено, що арифметичні задачі є математичними моделями життєвих ситуацій, які виникають в процесі спілкування, виконання діяльності у життєвих ситуаціях: магазині, пошті, лікарні, на виробництві, господарській та сільськогосподарській діяльності та ін. У процесі розв'язання задач актуалізуються інтелектуальні моделі конкретного типу, які нами були визначені як: лінійні, спіральні. У межах цих моделей може бути застосована різна система інтелектуальних зв'язків: прості, множинні, прямі, оберненні, односторонні, двосторонні. Типи зв'язків відповідають системі зв'язків між різними частинами задачі, контексту в якому застосовуються опорні для розв'язання задачі слова.

Таким чином, задача – це комплекс форм (слів) та типів соціальних ситуацій вибудованих у чіткій послідовності відповідно певному типу зв'язку. Загалом уся система зв'язків і форм представляє певну інтегровану (згорнуту) модель, яку ми ще називаємо інтелектуальною.

Для ефективного засвоєння дітьми з ТППМ арифметичних задач необхідно удосконалити у них рівень усвідомлення життєвих ситуацій, сформувати опорні інтелектуальні моделі та розвинути необхідні інтелектуальні зв'язки. В цілому, таким чином побудована навчально-корекційна робота сприятиме розвитку математичних умінь та мовлення у школярів з ТППМ.

Бібліографія

1. Богданович М.В., Козак М.В., Король Я.А. Методика викладання математики в початкових класах. 3 вид. Тернопіль. Навчальна книга-Богдан, 2006. 336 с. **2. Гаврилова Н.С.** Особливості засвоєння математичних знань молодшими школярами з порушеннями мовленнєвого розвитку: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.08 – спеціальна психологія. Київ. Інститут спеціальної педагогіки АПН України. 2004. 196 с. **3. Лісова Л.І.** Корекція навчальної діяльності молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс». 2015. 224 с. **4. Мізюк В.А.** Формування вмінь учнів початкової школи розв'язувати текстові задачі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ. Інститут педагогіки АПН України. 2000. 240 с. **5. Мізюк В.А.** Змішане навчання як інноваційний підхід інтеграції навчального процесу у закладах освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки: зб. наук. праць.* За ред. А. Ситченка. Миколаїв. МНУ ім. В.О. Сухомлинського. № 3 (66). 2019. С. 172-177. **6. Скворцова С.О.** Методика навчання розв'язування сюжетних задач у початковій школі. У 2-х ч. Методика формування в молодших школярів загального уміння розв'язувати сюжетні задач. Одеса. Абрикос-Компанія. Ч. I. 2011. 268 с. **7. Тарасун В.В., Гаврилова Н.С.** Особливості навчання математики молодших школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку. Кам'янець-Подільський. ПП Мошинський В.С. 2007. 268 с. **8. Тарасун В.В.** Логодидактика. Київ. Видавничий Дім "Слово". 2011. 392 с.

References:

1. Bohdanovych M.V., Kozak M.V., Korol Ya.A. Metodyka vykladannia matematyky v pochatkovykh klasakh. 3-ye vyd. Ternopil. Navchalna knyha-Bohdan. 2006. 336 s. **2. Havrylova N.S.** Osoblyvosti zasvoiennia matematychnykh znan molodshymy shkoliaramy z porushenniamy movlennievoho rozvytku: dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.08. Kiiiv. In-t spets. pedahohiky APN Ukrainy. 2004. 196 s. **3. Lisova L.I.** Korektsiia navchalnoi diialnosti molodshykh shkoliariv z tiazhkymy

porushenniamy movlennia: Monohrafiia. Kamianets-Podilskyi. TOV «Druk-Servis». 2015. 224 s. **4. Miziuk V.A.** Formuvannia vmin uchniv pochatkovoї shkoly rozviazuvaty tekstovi zadachi: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02. Kiiiv. In-t pedahohiky. 2000. 240 s. **5. Miziuk V.A.** Zmishane navchannia yak innovatsiinyi pidkhid intehratsii navchalnoho protsesu u zakladakh osvity. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Pedahohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats.* Za red. A. Sytchenka. Mykolaiv. MNU imeni V.O. Sukhomlynskoho. № 3 (66). 2019. S. 172-177. **6. Skvortsova S.O.** Metodyka navchannia rozviazuvannia siuzhetnykh zadach u pochatkovii shkoli. u 2-kh ch. Metodyka formuvannia v molodshykh shkoliariv zahalnoho uminnia rozviazuvaty siuzhetni zadach. Odesa. Abrykos-Kompaniia. Ch. I. 2011. 268 s. **7. Tarasun V.V., Havrylova N.S.** Osoblyvosti navchannia matematyky molodshykh shkoliariv z porushenniamy movlennievoho rozvytku. Kamianets-Podilskyi. PP Moshynskyi V.S. 2007. 268 s. **8. Tarasun V.V.** Lohodydaktyka. Kiiiv. Vydav. Dim "Slovo". 2011. 392 s.

Авторський внесок Гаврилов О. – 50%, Лісова Л. – 50%

Стаття отримана 16.04.2022 р.

УДК 376-056.264-053.5(476)

DOI 10.32626/2413-2578.2022-19.56-67

Ю.В. Галецька

yuliyagala@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0001-8096-3242>

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Відомості автора: Галецька Юлія, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Україна. У колі наукових інтересів: особливості організації навчально-виховної та корекційно-